

Plenum

Onsdag 4.12.2024 kl. 14.01—1.10

16. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en terapigaranti för barn och unga

Regeringens proposition RP 131/2024 rd
Utskottets betänkande ShUB 26/2024 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 16 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 26/2024 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen. — Vi inleder den allmänna debatten. Ledamot... Kiuru, utskottets ordförande, presentationsanförande, varsågod.

Debatt

19.30 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, koko 157 senttimetrin pituudella tässä seisoin, mutta puhemies ei huomannut. Kyllä se on selvää, että...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Voin lohduttaa, että täällä on saman verran mittaa eikä täältä aina näe. [Naurua]

No niin, oikein hyvä. — Arvoisa puhemies! Tarkoituksenani on esitellä terapiatakuuta koskeva hallituksen esitys ja sitä koskeva valiokunnan mietintö. Kysymys siis on siitä, että tarkoituksena olisi lisätä lakiin säännökset siitä, että lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten perusterveydenhuoltoon kuuluva lyhytpsykoterapia tai psykologiseen vuorovaikutukseen perustuva määrämuotoinen ja aikarajoitteinen psykososiaalinen hoito on aloitettava 28 vuorokauden kuluessa siitä, kun tarve tällaiselle hoidolle on todettu, jolleivät lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat muuta edellytä. Sosiaalihuollossa lapsille ja alle 23-vuotiaille nuorille on esityksen mukaan järjestettävä mielenterveystyön palveluna psykososiaalista tukea hyvinvointialueiden määrittelemällä tavalla, jossa käytetään edellä mainittuja psykososiaalisia menetelmiä sosiaalihuollon palvelutehtävään soveltuvin osin. Nämä samat säännökset olisi tarkoitus lisätä myös opiskelijoiden opiskelijaterveydenhuoltoon koskevaan lainsäädäntöön.

Säätämällä nyt enimmäisajasta takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen intervention aloittamiselle esityksellä pyritään takaamaan lapsille ja nuorille oikea hoito ja tuki sekä vahvistamaan heidän oikeuksiaan tarvitsemiinsa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Tässä esityksessä ehdotetaan, että ehdotetun lainsäädännön myötä pyritään välillisesti vaikuttamaan myös lasten ja nuorten psykiatrisen erikoissairaanhoidon tilanteeseen. Itse terapiatakuu on siis perusterveydenhuoltoon liittyvä ja sosiaalihuoltoon liittyvä takuu. Valio-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

kunta pitää esityksen tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina ja ehdottaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että sosiaaliturvaetuuksien leikkaukset yhdessä palveluihin kohdistuvien heikkenemisten sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotusten kanssa voivat esityksenkin mukaan ainakin välillisesti vaikuttaa myös terapiatakuun tarpeeseen ja sen toteutumiseen. Ensisijaisten etuuksien leikkaukset lisäävät lapsiperheiden toimeentulo-ongelmia ja pitkäaikaisen toimeentulotuen tarvetta, millä on tutkimuksissa todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin ja ylisukupolviin huono-osaisuuteen. Muutosten yhteisvaikutukset voivat näkyä lasten ja nuorten entisestään lisääntyvänä mielenterveyden ongelmana ja palvelutarpeen kasvamisena. Monitorisoidut ongelmat voivat puolestaan vaikeuttaa terapiatakuun tavoitteiden saavuttamista.

Valiokunta pitää kannattavana, että terapiatakuu ulotetaan laaja-alaisesti esimerkiksi kouluterveydenhuoltoon ja opiskelijaterveydenhuoltoon. Valiokunta korostaa palveluiden merkitystä myös sosiaalihuollossa. Valiokunta on todennut, että silloin kun lapsella ja nuorella on tarve esimerkiksi erikoissairaanhoidon mielenterveyspalveluille, ei sitä voi korvata perusterveydenhuollon tai sosiaalihuollon palveluilla.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esityksen tavoitteita kannatettiin ja pidettiin esitystä oikeansuuntaisena. Myös esitykseen liittyviä rahoituksen lisäyksiä hyvinvointialueille pidettiin kannatettavina. Esitykseen esitettiin kuitenkin myös kohta esittelemälläni tavalla kritiikkiä, ja tästä en ihan kaikkea ehdi käymään läpi mutta joitakin nostoja.

Lähdetään liikkeelle siitä, että yksi valiokuntaa puhutellut näkökulma on siinä, miten näissä hoitomuodoissa toteutuu laaja, kokonaisvaltainen hoitovalikko. Tässä kysymyksenä on se, että asiantuntijakuulemisissa pidettiin riskinä, millä tavalla esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvien kysymysten liiallinen yksilökeskeisyys ja medikalisoituminen saattavat näkyä, jolloin oirekeskeisyys alkaa laajentua myös sellaisille elämäntilanteille, joihin se ei kuulu. Lapsilla ja nuorilla on apua hakiessaan ensisijainen tarve tulla aidosti kuulluiksi ja kohdatuiksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin esitetyn sääntelyn piiriin kuuluvien palveluiden selkeyttämisen ja täydentämisen tarve. Kuulemisissa tuotiin esiin, että esitetyn lainsäädännön piiriin kuuluvien palveluiden tarkempi sisältö ja edellytetyn koulutuksen laajuus ja sisältö tulisi määritellä laissa tai sen esitoissa paremmin. Asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin myös huoli siitä, miten terapiatakuun mukaisten palveluiden edellytysten täyttyminen ja oikeus hoitoon nuorten osalla arvioidaan. Se jäi avoimeksi eli käytännössä hyvinvointialueiden suunniteltavaksi. Psykososiaalisten menetelmien ja lyhytterapian suhteen todettiin olevan esityksessä vielä epäselvä, ja psykoterapeuttien epätasainen alueellinen jakautuminen voi tehdä vaihtoehdon käytännössä eriarvoistavaksi.

Valiokunnan kuulemisissa nousi esiin myös epäselvyyttä sääntelyn suhteesta yleiseen hoitoonpääsyyn ja nimenomaan sen enimmäisaikoihin. Kyseessä siis on se, miten yleinen hoitotakuu suhteutuu tähän terapiatakuuseen. Myöskään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut eivät toimi aina samojen periaatteiden mukaisesti, muun muassa oikeussuojakeinot ovat erilaiset.

Sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan yleistä hoitoonpääsyä koskevassa sääntelyssä säädetään ensimmäisen hoitotapahtuman enimmäisajasta ja terapiatakuussa siitä, missä enimmäisajassa tietyt, yksilön tarpeen mukaiset hoidot tulee aloittaa. Terapiatakuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon tarve voidaan saadun selvityksen mukaan todeta asiakkaan ottaessa yhteyttä perusterveydenhuoltoon, mutta nämä tilanteet

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

olisivat käytännössä varsin harvinaisia. Tyypillisimmin tarve todetaan ensimmäisen hoitotapahtuman yhteydessä, tai tarve ilmenee myöhemmin hoidon aikana. Terapiatakuun hoitomutoihin soveltuu ministeriöltä saadun selvityksen mukaan siten vain poikkeustilanteissa 14 vuorokauden hoitotakuu. Näin ollen terapiatakuu turvaa selvityksen mukaan tiettyjen hoitojen saatavuutta tämän pykälän turvaa kattavammin koko hoitoprosessin ajalta 28 vuorokauden enimmäisajan sääntelyllä ja sosiaalihuollon puolella kuukauden kuluessa.

No, näiden säädettyjen menetelmien ja käytettyjen ilmaisujen, hoidon saannin edellytysten täsmentämisen taikka sosiaali- ja terveydenhuollon yhteensovittamisen osalta ministeriöltä saadun selvityksen mukaan ministeriö toteaa, että ei ole tarvetta ehdotettujen sääntelyjen täsmentämiseen. Selvityksen mukaan säännösten ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista luetella tyhjentävästi ja ajantasaisesti takuun piiriin kuuluvia psykososiaalisia menetelmiä eikä siten myöskään koulutuksen sisältöjä tai laajuutta.

Valiokunta kuitenkin toteaa, että ehdotetun sääntelyn toimeenpanoa on seurattava myös säännösten selkeyden kannalta ja tarvittaessa muutettava sääntelyä, jos oikeudesta sääntelyn tarkoittamiin palveluihin, hyvinvointialueiden järjestämisvastuusta tai terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ammattihenkilön oikeuksista ja velvollisuuksista ilmenee käytännössä epäselvyyttä.

Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin myös, että ehdotettua 28 vuorokauden tai sosiaalihuollossa kuukauden aikaa voi pitää pitkänä, erityisesti kun tavoitteena on tarjota lapsille ja nuorille hoitoa ja tukea lievempiin mielenterveyden oireisiin ja siten välttää raskaamman hoidon tarve. Ehdotettu sääntely ei myöskään sisällä kohtuullisen hoitopäätöksen aikaa, kuten yleisen hoitotakuun sääntely.

Arvoisa puhemies! Sitten mainitsen joitakin yksityiskohtia, koska en ehdi ihan loppuun asti tätä kunnolla tässä esittelemään.

Totean ensinnäkin, että terapiatakuun ikärajasta on paljon keskusteltu, ja valiokunnan asiantuntijakuulemisissa pidettiin kannatettavana, että terapiatakuu kohdistetaan lapsiin ja nuoriin. Tähän ehdotettuun ikärajaan kohdistuu kyllä kritiikkiä, koska osa asiantuntijoista haluaisi tämän koskevan myös nuorisolain mukaisesti kaikkia alle 29-vuotiaita. Tässä esimerkiksi merkittävä osa opiskelijoista jää ulkopuolelle, ja mielenterveyden ongelmat ovat opiskelijoilla yleisiä.

Digitaalisista palveluista käytiin keskustelua, koska siihen on kohdistunut kritiikkiä, minkälaisia palveluita digitaalisesti voidaan antaa. Siitä tarkemmin mietinnössä.

Kansallisesta ohjauksesta ja yhteistyöstä ja tästä palveluvalikoimasta olemme myöskin pitkään keskustelleet, ja tässä tapauksessa keskeinen osa kritiikkiä on se, että terapiatakuuseen kuuluvista menetelmistä ei tällä hetkellä ole vankkaa vaikutusnäyttöä ja konsensusta, ja siten tietenkin myöskin hyvinvointialueilla voi olla kannustin osaoptimoida hoitojärjestelmää epätarkoituksenmukaisella tavalla. Siksi myös on vaadittu sekä alueellista että kansallista tiukempaa ohjausta. Näin ollen sitten myös seuranta tässä asiassa on tärkeä.

No, tässä on vielä näitä henkilöstövoimavaroja ja muita, mutta luotan siihen, että tässä keskustelussa käydään yksityiskohtaisemmin sitten näitä yksityiskohtia läpi.

Kiitos, arvoisa puhemies! Ja totean, että tässä terapiatakuuta koskevassa mietinnössä on kaksi vastalauseita, joten tämä ei ole yksimielinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Ja sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Merinen poissa. — Edustaja Pekonen.

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

19.40 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Mielenterveys voi kuormittaa jossain elämänvaiheessa meillä kaikilla, ja sehän on aivan normaalia. Mielenterveyden pulmat ovat kuitenkin lisääntyneet voimakkaasti viime vuosina, ja Kelan tilaston mukaan mielenterveysongelmat veivät jo yli 100 000 suomalaista pitkälle sairauspoissaololle. Mielenterveyden ongelmat ovat nousseet viime vuosina yleisimmäksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syyksi, ja tämä ei ole normaalia.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni meidän pitäisi keskittyä erityisesti ennaltaehkäisyyn, varhaiseen puuttumiseen aina jo siellä varhaiskasvatuksessa ja perheiden tukemisessa neuvolassa. Monet asiat vaikuttavat siihen, minkälaisia ihmisiä keistäkin tulee ja minkälaista elämää lapset ja nuoret elävät. Ja tähän vaikuttavat myös perheet, perheiden tilanne ja muun muassa lapsiperheköyhyys.

Minä katselin tässä viime viikonloppuna Yle Areenasta Sami Kieksin dokumenttisarjaa ”Asunnottomat — pitkä matka himaan”. Tässä dokumentissa 21-vuotias Alisa kertoo, että hänen elämänsä oli köyhää. Tällä hetkellä hän siinä dokumentissa oli päihteitä käyttävä, mielenterveysongelmista kärsivä, juuri asunnon saanut nuori nainen. Hän kertoi siinä dokumentissa muun muassa siitä, kuinka hän oli lapsena kavereilla yökylässä ja siellä yökyläreissulla näki — jotakuinkin niin hän sanoo siinä dokumentissa — että niillä muilla oli jogurttia ja kaikkea jääkaapissa. Olihan se aika pysäyttävää, mitä nuoret ajattelevat ja lapset joutuvat kokemaan ja mistä kaikesta se kumpuaa.

Minä ajattelen, että meidän pitäisi tässä yhteiskunnassa suojella lapsia, lasten perheitä ja tukea lapsiperheitä ja sen takia siihen ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen pitäisi panostaa. Meillä ei ole varaa menettää yhtään lasta tai nuorta. Ja minä lämpimästi suositelen, että kaikki edustajakollegat katsovat tuon dokumenttisarjan Yle Areenasta, ja kiitän myöskin Sami Kieksiä siitä, että hän antaa äänen niille nuorille, jotka jäävät tässä yhteiskunnassa helposti vaille sitä ääntä.

Puhemies! Me tarvitaan aivan ehdottomasti myöskin vaikuttavia ratkaisuja näiden kasvaneiden mielenterveysongelmien taustasyihin vaikuttamiseen, ja myöskin tästä valiokunta kuuli omassa kuulemisessaan asiantuntijoita. Hallituksen valitsemat leikkauslinjat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ja sosiaaliturvaetuuksiin ovat kuitenkin omiaan heikentämään mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten ja perheiden tilannetta, ja nämä asiat eivät ole aina ihan mustavalkoisia. Ei aina riitä se, että me hoidetaan sitä lasta tai nuorta, kun ne juurisyyt voivat olla syvemmällä — siinä, että siellä perheessä on köyhyyttä, vanhemmillä on päihde- tai mielenterveysongelmia. Se voi aiheuttaa lapsille ja nuorille siten omat ongelmansa. Ja sen takia tämä hoitotakuun pidentäminen, josta täällä täysistunnossa muistaakseni eilen puhuttiin, kun nyt sitten pidennetään hoitotakuuta 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen, on ongelmallinen. Myöskin sen nähdään aiheuttavan ongelmia lasten ja nuorten terapiatakuun laadukkaassa toteutuksessa.

Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto korosti lausunnossa, joka saatiin, että hoitotakuun pidentyessä vanhempien vaikeudet saada mielenterveys- ja päihdepalveluita sekä muita tarvitsemiaan sote-palveluita vaikuttavat olennaisella tavalla lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja myös mielenterveyteen. Samalla tavalla Lastensuojelun Keskusliitto korosti tästä terapiatakuusta, että sitä koskevien velvoitteiden lisääminen sosiaalihuoltolakiin ei saa kuormittaa ehkäisevän lastensuojelun tilannetta entisestään.

Puhemies! Tästä terapiatakuusta ja esityksestä totean, että tämä hallituksen esitys on oikeasuuntainen uudistus, mutta tämä on mielestäni riittämätön vastaamaan näihin mielenterveyden haasteisiin vaikuttavalla tavalla. Tosiaan valiokunnan kuulemien asiantuntijoi-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

den mukaan keskeisiä ongelmia ovat esityksen yksilö- ja menetelmäkeskeisyys ja piste-mäisyys. Myös tätä esitettyä ikärajaa on kritisoitu sekä nuorten yhdenvertaisuuden että näitten palveluiden vaikuttavuuden näkökulmasta.

Tämän terapiatakuun piiriin kuuluvat... Niin, siis vielä tähän hoitotakuuseen, puhemies: Kun tätä hoitotakuuta nyt pidennetään 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen mutta se ei koske alle 23-vuotiaita, niin iso huoleni on se, miten nyt sitten käy näille nuorille. Voiko tässä käydä niin, että kun se yleinen hoitotakuu ei näillä nuorilla pitene mutta tämä terapiatakuu on sen 28 vuorokautta, niin — näiden selvitysten perusteella, joita valiokunta sai — joidenkin nuorten kohdalla tämä terapiatakuun määräaika voisi heikentää hoitoonpääsyä verrattuna siihen hoitotakuun määräaikaan? Tämä on sellainen asia, josta olen huolissani, ja olimme myös SDP:n ja vihreiden kansanedustajien kanssa tästä huolissamme. Tästä me käytiin valiokunnassa myöskin erittäin pitkä keskustelu, ja me oltaisiin oppositiossa toivotu, että me oltaisiin saatu tästä terapiatakuusta yksimielinen yhteinen mietintö. Minä ajattelen, että me ollaan kaikki tämän asian puolesta, mutta ei kuitenkaan voi olla niin, että tällä terapiatakuulla syntyykin tilanne, jossa lapsen tai nuoren tilanne voisi terapiatakuuta koskevan lainsäädännön perusteella heikentyä verrattuna tähän hoitotakuuseen.

Nyt, koska tällainen huoli meillä on ja tähän todella jäi näitä epäselviä kohtia, joihin puheenjohtaja Kiurukin tuossa viittasi, puhemies, minä esitän vastalauseen 1 mukaisen muutosesityksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen poissa. — Edustaja Strandman.

19.48 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Mielenterveyskriisi on iso haaste taloudellemme ja työllisyydellemme. Mielenterveyden haasteet aiheuttavat yhteiskunnallemme miljardien kustannukset. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan!] Nuorten aikuisten mielen-terveysongelmat ovat merkittävin työkyvyttömyyden syy.

Lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyvä oireilu, tunne-elämän ja käyttäytymisen häiriöt ja neuropsykiatriset häiriöt ovat yleistyneet viime vuosina huomattavasti. Niiden lääkinnällinen hoito on lisääntynyt. Perustason palvelujen piiriin pääseminen on ollut hidasta. Moni lapsi elää perheessä, jossa vanhemmalla on hoitoa vaativa mielenterveysongelma. Siksi vanhempien hoidon varmistaminen on keskeistä myös lasten hyvinvoinnin kannalta. [Aino-Kaisa Pekonen: Juuri näin!] Meidän on kyettävä huolehtimaan siitä, että jokaisella iästä, sosioekonomisesta statuksesta tai tulotasosta riippumatta on aito pääsy mielenterveyspalveluiden piiriin. Ennaltaehkäiseviä, oikea-aikaisia ja oikeanlaisia toimenpiteitä tulee tehdä kaikkialla siellä, missä lapset ja nuoret ovat paikalla ja läsnä, kuten kouluissa.

Arvoisa rouva puhemies! Lasten ja nuorten terapiatakuu on ensimmäinen konkreettinen toimenpide pitkään jatkuneeseen tarpeeseen kehittää perustason mielenterveyspalveluita. Se on sellaisena edistysaskel, mutta mielenterveyskriisissä tarvitsemme myös muita toimenpiteitä myös lasten ja nuorten osalta laaja-alaisesti. Mielenterveyden palveluiden kehitystyötä onkin jatkettava. Erilaisista mielenterveysongelmista kärsivien lasten ja nuorten tulee olla yhdenvertaisessa asemassa, joten takuuta tulee kehittää niin, että siitä muodostuu yksittäisiä menetelmiä laajempi kokonaisuus. Lisäksi on syytä valmistella takuun laajentamista lapsista ja nuorista koko väestöön.

Riittävä ja koulutettu henkilöstö on avainasemassa terapiatakuun toteutumisen onnistumiseksi. Tärkeää on, että terapiatakuun piirissä olevien hoitojen tulee perustua tutkittuun näyttöön, sillä mielenterveys ja sen ongelmat ovat hyvin moniulotteisia, jolloin menetel-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

mien tulee olla tarkoin harkittuja. Takuun piiriin tuleville hoidoille tulee olla selkeät kriteerit.

Hallituksen esityksen mukaan päätöksen siitä, mitä hoitomenetelmiä lasten ja nuorten terapiatakuun piiriin hyvinvointialueilla tulee, tekevät sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet. Menetelmien valintaa kuitenkin ohjataan valtakunnallisella linjauksella. Palveluvalikon tulee olla laaja-alainen. Terapiatakuun toteutumisen vaikuttavuutta tulee myös seurata.

Arvoisa rouva puhemies! Kokonaisuudessaan terapiatakuu on erittäin hyvä lasten ja nuorten mielenterveyttä tukeva toimenpide. Meidän tulee kyetä löytämään lasten, nuorten ja perheiden juurisyyt ja tarttua niihin. Mieli on tärkein kyvykkyytemme koko elämässämme. Jos pää ei pelaa, ei pelaa mikään muukaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen poissa. — Edustaja Hänninen.

19.51 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys lasten ja nuorten terapiatakuusta on käsissämme. Esityksessä ehdotetaan, että alle 23-vuotiaat lapset ja nuoret pääsisivät mielenterveyspalveluihin, kuten lyhytpsykoterapiaan, 28 vuorokauden sisällä hoidon tarpeen toteamisesta. Sekin on pitkä aika, kun hätä on suuri, mutta aika on maksimiaika. Tavoitteena on varmistaa oikea-aikainen apu ja tukea peruspalveluiden vahvistamista. Tämä laki on välttämätön vastaus kasvavaan mielenterveyskriisiin ja huoliin terveyspalvelujen saatavuudesta. On tärkeää todeta, että vastaavaa lakiesitystä yritettiin jo Sanna Marinin hallituksen aikana, mutta se ei edennyt. Vaikka terapiatakuuta ajaneet järjestöt ja asiantuntijat pitivät sitä kiireellisenä, kriittisenä, Marinin hallitus ei saanut esitystä voimaan. Nyt meillä on mahdollisuus korjata tämä epäkohta ja tarjota nuorille tukea, jota he kipeästi tarvitsevat.

Arvoisa puhemies! Terapiatakuu yksin ei ratkaise kaikkia ongelmia, mutta se on merkittävä askel. Perheiden hyvinvointi, nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja koulutuksen tukeminen vaativat myös huomiota. Meidän on taattava hyvinvointialueille riittävät resurssit ja varmistettava, että palvelut ovat yhdenvertaisesti kaikkien lasten ja nuorten saatavilla. Lopuksi haluan korostaa, että kansallinen ohjaus ja seuranta ovat ratkaisevia terapiatakuun onnistumisessa. Hallituksen on seurattava lain toteutumista ja raportoitava siitä eduskunnalle vuonna 2027.

Arvoisa puhemies! Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuutemme. He ovat sukupolvi, jonka harteilla lepää Suomen huomisen hyvinvointi. Meidän tehtävämme on varmistaa, että he saavat tarvitsemaansa tukea ja voivat kasvaa eheiksi, terveiksi, aikuisiksi ihmisiksi. Tämä laki on investointi paitsi heidän myös koko kansakunnan tulevaisuuteen. Yhdessä voimme rakentaa Suomesta paikan, jossa jokainen lapsi ja nuori tuntee olevansa arvokas ja tärkeä.

Arvoisa puhemies! Kannatan sosiaali- ja terveysvaliokunnan esitystä muuttamattomana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto poissa. — Edustaja Berg.

19.55 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tänäa keskustelussa oleva hallituksen esitys lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten terapiatakuusta on tärkeä avaus, joka osoittaa, että mielenterveysongelmat tunnustetaan yhä vakavammaksi yhteiskunnalliseksi haasteeksi. Mielenterveyspalvelut erityisesti lasten ja nuorten kohdalla ovat pitkään olleet kriisissä, ja

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

kaikki askeleet kohti tilanteen korjaamista ovat tervetulleita. Valitettavasti tämä esitys jää kuitenkin kauas siitä, mitä tarvittaisiin mielenterveysongelmien ratkaisemiseksi kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti.

Suomen mielenterveyspalvelut ovat jo pitkään olleet rakenteellisesti hajanaiset, ja tämä näkyy erityisesti perustason palveluiden puutteissa. Palvelujärjestelmä on monin paikoin epäselvä niin hoitoa tarvitseville kuin palveluita tarjoavillekin. Yhteistyö eri toimijoiden, kuten perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, koulujen ja järjestöjen, välillä on usein riittämätöntä ja koordinoimatonta. Tämä johtaa tilanteisiin, joissa apua tarvitsevat lapset ja nuoret putoavat järjestelmän aukkoihin tai joutuvat odottamaan kohtuuttoman pitkään saadakseen tarvitsemansa avun. Hallituksen esitys ei valitettavasti tarjoa riittäviä ratkaisuja näihin rakenteellisiin ongelmiin.

Arvoisa puhemies! Esityksen suurin heikkous on sen kapea-alaisuus. Terapiatakuu keskittyy tarjoamaan hoitoa tietyille joukkoille ihmisiä tietyillä menetelmillä mutta jättää huomiotta mielenterveysongelmien juurisyyt. On muistettava, että mielenterveysongelmat ovat harvoin irrallisia ja yksittäisiä ilmiöitä, vaan ne kytkeytyvät usein laajempiin sosiaalisiin ja taloudellisiin ongelmiin. Lasten ja nuorten mielenterveyttä heikentävät esimerkiksi perheiden taloudelliset vaikeudet, vanhempien työttömyys, koulukiusaaminen, yksinäisyys ja syrjäytymisen uhka. Kun hallitus samaan aikaan leikkaa sosiaali- ja terveyspalveluista, koulutuksesta ja sosiaaliturvasta, se pahentaa näitä ongelmia ja lisää mielenterveysongelmien riskiä.

Hallituksen tulisi miettiä terapiatakuuta osana laajempaa kokonaisuutta, jossa panostetaan myös mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn ja varhaisen tuen palveluihin. Esimerkiksi kouluissa toimivat oppilashuollon palvelut, nuorisotyö ja harrastustoiminnan tukeminen ovat kaikki olennaisia keinoja vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia. Mikään yksittäinen toimenpide, kuten terapiatakuu, ei yksinään riitä. Tarvitaan kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä ohjelmaa, joka kattaa niin ennaltaehkäisyyn, varhaisen tuen kuin hoidonkin.

Arvoisa puhemies! Toinen merkittävä ongelma esityksessä on sen painopiste hoitomenetelmien valinnassa. Esitys korostaa tiettyjen hoitomuotojen, kuten lyhytpsykoterapian, tarjoamista, mutta samalla vaarana on, että hoitoa saavat vain ne, joiden oireet sopivat näihin menetelmiin. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa lasten ja nuorten tarpeet jäävät tunnistamatta tai täyttämättä, koska tarjolla oleva hoito ei vastaa heidän yksilöllistä tilannettaan. Lisäksi on huomioitava, että lasten ja nuorten kohdalla mielenterveysongelmat eivät aina vaadi terapeutista hoitoa, vaan ne voivat olla seurausta esimerkiksi perheen vuorovaikutusongelmista, koulunkäyntiin liittyvistä haasteista tai muista ympäristöllisistä tekijöistä. Näissä tilanteissa ratkaisut voivat löytyä yhtä hyvin perheen tuen vahvistamisesta, opetusjärjestelyjen kehittämisestä tai yhteisöllisistä toimista.

Arvoisa puhemies! Esityksen ikäraja herättää myös kysymyksiä. On perusteltua, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin kiinnitetään erityistä huomiota, mutta alle 23 vuoden ikäraja ei vastaa nykypäivän nuorten elämän realiteetteja. Useat asiantuntijat ovat esittäneet, että nuoruus jatkuu monilla elämänalueilla aina 29 ikävuoteen asti. Tämä on myös nuorisolain mukainen määritelmä. Esityksen rajausta jättää vaille huomiota suuren joukon nuoria, jotka edelleen tarvitsevat tukea esimerkiksi opiskelu- tai työelämän siirtymävaiheessa.

Terapiatakuun periaatteellinen ajatus hoitoonpääsyn määräraikojen asettamisesta on hyvä, mutta 28 vuorokauden määräaika on monessa tilanteessa liian pitkä. Erityisesti lasten ja nuorten kohdalla on kriittistä, että hoito aloitetaan viipymättä, kun tarve ilmenee. Viiväs-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

tykset voivat johtaa ongelmien syvenemiseen, ja se on aina paitsi inhimillisesti kallista myös yhteiskunnalle taloudellisesti kestäväntöntä. Esityksessä tulisi varmistaa, että hoito aloitetaan nopeasti ja että määräajoista poiketaan vain lääketieteellisin perustein tai asiakkaan edun niin vaatiessa.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan kuulemisissa asiantuntijat painottivat, että terapiatakuun onnistuminen riippuu kansallisten ja alueellisten yhteistyörakenteiden toimivuudesta. On tärkeää, että mielenterveyspalvelujen tarjonta ja laatu ovat yhdenvertaisia eri puolilla Suomea. Tämä ei kuitenkaan toteudu ilman riittävää rahoitusta ja resursseja.

Hallituksen tekemät leikkaukset hyvinvointialueilta ja järjestöjen tuista asettavat vakavia esteitä terapiatakuun toteutumiselle. Näistä leikkauksista on luovuttava, jotta lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut voidaan turvata.

Lisäksi on kriittistä, että psykoterapiakoulutuksen uudistaminen etenee. Ilman riittävää osaavaa henkilöstöä terapiatakuu jää tyhjäksi lupaukseksi. Psykoterapiakoulutuksen rahoituksen ja rakenteiden ja saatavuuden parantaminen on keskeinen osa mielenterveyspalveluiden kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Yritimme valiokunnassa yhdessä vasemmiston ja vihreiden kanssa tehdä tästä lakiesityksestä sellaisen terapiatakuun, joka olisi aidosti parantanut lasten ja nuorten nopeampaa pääsyä hoidon tarvetta vastaaviin mielenterveyspalveluihin esittämällä jopa yhdeksän lakiesitystä parantavaa pykälämuutosta lakiin, mutta valitettavasti yksikään näistä ei kelvannut hallitukselle.

Tästä syystä, arvoisa puhemies, kannatan edustaja Pekosen vastalauseen 1 mukaisia muutosesityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

20.02 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! SDP ei kannata tämän terapiatakuun epäonnistumista siinä, että me valiokunnassa emme löytäneet sellaista yhteistä säveltä, jolla tämä terapiatakuu olisi saatettu muotoon, joka toimisi käytännössä aitona terapiatakuuna. Tämä terapiatakuuta koskeva lainsäädäntö on eduskunnan käsittelyssä osoittautunut monilta paikoin sellaiseksi, että tosiasiaa se ei takaa lapsille ja nuorille mahdollisuutta päästä terapiatakuun piiriin. Käyn joitakin näitä ongelmia läpi ja esitän myös niitä muutosehdotuksia, joita me tässä lainsäädännön käsittelyvaiheessa valiokunnassa esitimme.

Lähden liikkeelle siitä, että täällä terveydenhuoltolain 53 §:ssä käytännössä säädetään tästä terapiatakuusta. Esitin puhemiesneuvostossa aikoinaan, kun tämä terapiatakuu tuli hallituksen esityksenä ensimmäiseen lähetekeskusteluun saliin, että olisi lähetetty tämä perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Me emme lähettäneet sitä perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi puhemiesneuvostosta, ja silloin pidin sitä virheenä siksi, että pelkäsin, että tämä ei turvaakaan lasten ja nuorten hoitoon pääsemistä parannuksena vaan joidenkin nuorten osalta tämä on heikennys.

Se kritiikki, joka me saatiin, on julmaa palautetta. Kritiikki lähti siitä, että pahimmillaan vain 20 prosenttia nuorista pääsisi tämän terapiatakuun kautta ikään kuin hoidollisesti parempaan asemaan ja 80 prosentin osalta näin ei kävisi. Äsken kun esittelin tätä mietintöä, luin valiokunnan lausunnosta tätä hoitotakuuta koskevan kritiikin. Se kun on tässä valiokunnan mietinnössä, se on aika kova kritiikki valiokunnalta siinä, että tässä voi käydä niin, että osa näistä nuorista alle 23-vuotiaista ei pääse tämän 14 vuorokauden hoidon piiriin sen takia, että heidät ohjataan palvelutarpeen arvioinnista terapiatakuun reitille. Tämä terapia-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

takuun 28 päivän määräaika, joka tässä on, venyttää siis joidenkin vaivojen osalta nuorten psykososiaalisen hoidon saatavuutta. Terapiatakuussa lähdetään siis siitä, että viimeistään kuukaudessa tämän hoitomuodon aloittaminen on meneillään, ja tässä tapauksessa hoitotakuusta — tämä kansallinen hoitotakuu, joka on tälläkin hetkellä vielä 14 vuorokautta ennen kuin hallituksen esityksellä se täällä enemmistövoimin muutetaan — käytännössä alle 23-vuotiaille jää jäljelle tämä hoidon tarpeen arviointi ja hoitotakuu.

Nyt on siis päällekkäisiä tilanteita, joissa hoitotakuu, joka olisi 14 vuorokautta, ei tule toteutumaan. Tämmöinen tilanne voi syntyä esimerkiksi niin — toteamme myöskin tässä valiokunnan mietinnössä — että hyvinvointialueilla on mahdollisuus itse päättää, mikä on tämä keinovalikoima. Kun keinovalikoima tulee siitä, että hyvinvointialue päättää, niin tässä saattaa myöskin olla osaoptimointia. Jos hyvinvointialue päättää esimerkiksi, että se keinovalikoima on IPC ja Cool Kids — keskusteluavut masentuneisuuteen ja ahdistuneisuuteen — niin aikaisemmin, tämän nykyisen lainsäädännön mukaan, mikä vielä on voimassa, tämä nuori saisi nämä molemmat hoitomuodot 14 vuorokaudessa, ja nyt me ajamme heidät siihen, että he voivat saada sen 28 päivän kuluessa. Tämä on vakava kritiikki, joka tässä on, mutta me emme koskaan selvittäneet tämän esityksen tämäntyyppistä perusteluja.

Tässä heikennetään joidenkin nuorten asemaa, ja eduskunnassa, kun hallitus tekee heikentäviä ehdotuksia, niitä olisi pitänyt perustuslakivaliokunnassa käsitellä. Asia on erittäin vaikea — niin kuin nähdään, osa hallituspuolueista ei tunnista lainkaan tämän tyyppistä kritiikkiä, jota kentältä tulee, ja se kertoo myös siitä, kuinka hyvin asiaan on perehdyttävä, jotta tähän pystyy ottamaan kantaa.

Arvoisa puhemies! Tämän 53 §:n osalta olemme tehneet sen muutosehdotuksen tähän alkuun, että ”jollei 51 §:ssä tarkoitettusta hoidon tarpeen arvioinnista ja 51 a §:n 3 momentissa säädetystä hoitoonpääsyn enimmäisajoista muuta johdu, lasten...” ja sitten sen jälkeen alle 23-vuotiaiden ja tämä loppupykälä tähän. Miksi tämä esitys tehtiin? Sen takia, että lasten ja nuorten terapiatakuu ei vaarantaisi tätä hoitotakuuta, jossa on lyhyempi aika. Että silloin lasten edun näkökulmasta pitäisi aina valita se hoitomuoto, joka tarjoaa nopeimman hoitoonpääsyn. Mutta tästä pykälästä, arvoisa puhemies, puuttuu se, että jos hoitotakuu tarjoaa nopeamman hoitoonpääsyn, niin sillä mennään — ei sillä, mitä hyvinvointialue on palveluvalikoimaansa ottanut.

Tämä on vakavaa kritiikkiä siitä, että miksi tämä ei kelvannut. Tämän aikataulun puitteissa meillä ei ollut mahdollisuuksia edes kysyä, olisiko nämä muutokset olleet mahdollista tehdä.

No, sitten toinen on tämä ”kohtuullisessa ajassa”. Valiokunnan lausunnossa todetaan myöskin, että tässä ei ole tätä kohtuullisessa ajassa koskevaa sääntelyä. Hoitotakuuta koskee se, että sinä pääset hoitotakuun piirissä palveluihin 14 vuorokaudessa, tai kohtuullisessa ajassa sitä nopeamminkin, mutta viimeistään siis 14 vuorokaudessa. Tässä ajatus on, että lapsi ja nuori pääsee 28 päivässä terapiatakuuseen, mutta se kohtuullisuus ei ole tässä lainkaan mukana, ja tästä itse asiassa lapsiasiavaltuutettu huomautti, että joissakin tapauksissa sen pitäisi olla paljon aikaisemmin. Ja me otimme tämän ”kohtuullisessa ajassa” tähän pykälään, mutta tätä muutosta ei tosiaan myöskään kannatettu enemmistön taholta.

Tässä muutoksessa otettiin sitten myöskin mukaan se, että tässä pykälässä todetaan, että 28 vuorokaudessa pitäisi saada tätä hoitoa, ellei tällaiselle hoidolle ole todettu jotain muuta syytä, kuten pohjassa ”lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat”, jotka muuta edellyttäisivät. Tässä annetaan siis mahdollisuus siihen, että tämä hoito voi venyä 28 päi-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

västä, ja näitä syitä on näin monia. Me esitimme, että vain lääketieteelliset seikat voivat johtaa terveydenhuoltolaissa siihen, että ihminen, nuori, ei saisi 28 päivässä tätä hoitoa. Sama tehtäisiin säännöksen muutoksena sosiaalihoitolakiin ja myöskin opiskelijaterveydenhuoltolakiin.

Me esitimme myöskin, että sosiaalihoitolalla täsmennettäisiin sitä, kuka saa tätä hoitoa ja missä ajassa. Yksi tämän terapiatakuun erikoisuus on, että nuori pääsee 28 päivässä hoitoon terapiatakuun ja opiskelijaterveydenhuoltoa koskevan takuun piirissä. Mutta kun me mennään sosiaalihoollon puolelle, niin se palvelu, jonka sieltä saa terapiatakuuna, onkin kuukausisidonnaista. Eli käytännössä tammikuussa 31 päivää, helmikuussa 28 päivää, ja aina tästä kuukaudesta riippuen tämä päivä muuttuu. Me kysyimme tätä jo silloin kuulemisissa, että miksi sitä ei voida muuttaa, ja käsitykseni on, että sitä ei voida muuttaa sen takia, kun lakiteknisesti sosiaalihoitolalla käytetään eri määreitä, mutta olemme sen myös varmistaneet: sille ei ole juridista estettä, että se olisi muutettu. Näin ollen jotakin nuorta koskee 28 päivän terapiatakuu, joitakin 31 päivän terapiatakuu. — Jatkan tästä kohta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, on poissa. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

20.11 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Ihmiskuntana olemme kehittyneet monissa asioissa ja kehittäneet monia asioita todella pitkälle, mutta joskus tuntuu, että mielen ongelmia ei kuitenkaan ole kyllin innokkaasti pyritty ratkomaan. Näitten ongelmien ratkominen esimerkiksi poliittisessa päätöksenteossa on jäänyt liian vähälle huomiolle.

Kun mielenterveys horjuu, apua ja tukea pitää saada. Tässä keskustelussa on jo tullut esille se, että tarvitaan erilaisia tapoja ja erilaisia keinoja ja välineitä hoitaa mielenterveyttä. Se on kylmä tosiasia meillä nykyään Suomessa, että liian moni on ongelmiansa kanssa ylipäätäänkin yksin.

Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä siihen, kun täällä todetaan, että lapsilla ja nuorilla on apua hakiessaan ensisijaisesti tarvetta kuulluksi ja kohdatuksi — tulla kuulluksi ja kohdatuksi. Mietin sitä, onko meillä lasten ja nuorten arkiympäristö, se, missä lapset ja nuoret arkeaan elävät, sellainen, että se mahdollistaa kuulluksi ja kohdatuksi tulemisen. On selvä, että kaikkea ei voi ratkaista rahalla. Ja on mietittävä sitä, mikä on meidän aikuisten vastuu omassa arjessamme, eli jos tilaisuus on, niin olemmeko valmiita kuuntelemaan ja kohtaamaan lapsia ja nuoria, ja emmeidän päättäjinä rakenna sellaista yhteiskuntaa ja sellaisia ympäristöjä, jotka ovat niin kiireisiä tai pintapuoliseen kohtaamiseen perustuvia, että sellainen todellinen kohtaaminen ja kuunteleminen jäävät sitten tapahtumatta. On tärkeää, että luomme sellaista yhteiskuntaa ja ilmapiiriä, joka edistää mielenterveyttä ja rohkaisee puhumaan ja kohtaamaan ja myöskin hakemaan apua, sellaista yhteiskuntaa, jossa ihmiset myös uskaltavat todeta, että olen heikko ja tarvitsen apua.

On näinkin moni kertonut, että ei ole uskaltanut tai rohjennut hakea apua, koska edelleenkin näitä mielen ongelmia saatetaan hävetä. Siihen vaikuttaa se, miten näistä asioista julkisuudessa puhutaan, vaikka tässä on paljon eteenpäin mentykin siinä, että julkisestikin moni on kertonut omista ongelmistaan, ja se on sitten auttanut muitakin hakeutumaan hoidon pariin.

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

Mutta tässä terapiatakuussa, arvoisa puhemies, on kyse ennen kaikkea siitä, että meillä lapset ja nuoret, joille apua on haettu, eivät ole apua saaneet. Tämän tarkoituksena on nyt sitten vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöiden ehkäisyä ja hoidon saatavuutta perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollon perustason palveluissa. On erinomaista, että hallitus tämän esityksen eduskuntaan toi ja että saamme siitä nyt tässä salissa päättää.

Tuossa joku taisi jo todetakin, että mielenterveysongelmat ovat hyvin yleinen työkyvyttömyyden syy nykyään. On muistettava sekin, että kaikkiaan nämä mielenterveyden häiriöiden kustannukset ovat jopa 11 miljardin luokkaa vuodessa Suomessa.

Arvoisa puhemies! Otan muutaman näkökulman, joita valiokunnan asiantuntijalausunnoissa on tullut esille. Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteaa, että lapsen ja nuoren aikaperspektiivi on erilainen kuin aikuisen, ja jos pääsy palveluihin ja hoidon piiriin viivästyy, lapsen ja nuoren ongelmat tyypillisesti monimuotoistuvat. Siksikin, arvoisa puhemies, on niin tärkeää, että lapsi tai nuori saa mahdollisimman pian tarvittavan avun ja hoidon.

Lastensuojelun Keskusliitto nostaa mielestäni myös tärkeän asian esille, kun se toteaa tässä lausunnossaan, että yhteiskunnassa on panostettava mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn, jotta lapsi tai nuori ei alun perinkään tarvitsisi terapiatakuun piiriin kuuluvia palveluita. Tässä tämä kuulluksi ja kohdatuksi tuleminen on olennaista ja myöskin se, että sitten, jos lapsella ja nuorella esimerkiksi perheen taloudelliseen tilanteeseen tai äidin ja isän joihinkin ongelmiin tai sairauksiin liittyen on sellaista tarvetta tulla kuulluksi, hän voisi omista asioistaan puhua ja sitten myöskin tietysti sitä konkreettistakin tukea tarvittaessa saada. Tässä Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteaaakin, että lapsen hoidon, tuen ja avun tarvetta ei ratkaista yksinomaan sillä, että vanhemmat ja perhe otetaan mukaan lapsen hoitoon, kuten terapiatakuu edellyttää, vaan myös vanhempien tulee saada tarvittaessa ilman kohtuutonta viivettä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, jotta he kykenevät hoitamaan lastenkasvatustehtävänsä. — Moni vanhempi tarvitsee tukea ja apua kasvatustehtävänsä hoitamiseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on hyvä ja kannatettava. On hyvä, että lasten ja nuorten mielenterveysongelmiin voidaan puuttua nykyistä paremmin jo varhaisessa vaiheessa. Pidän tärkeänä tätä valiokunnan lausumaehdotusta siitä, että terapiatakuun toteutumista ja mielenterveysongelmien hoitoa ja ennaltaehkäisyä edelleen kehitetään ja seurataan ja että valtioneuvosto antaa terapiatakuun toteutumisesta selvityksen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 1. toukokuuta 27 mennessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén poissa. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

20.16 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Tänä iltana meillä on salissa kaksi isoa lainsäädäntöä parantavaa esitystä, eli on tämä terapiatakuu, ja toinen on sitten oppimisen tuki myöhemmin illalla tai ehkä aamuyön aikaan.

Terapiatakuu tulee voimaan 1.5.2025, ja sille on varattu 35 miljoonaa euroa vuodesta 26 alkaen, kun se on koko vuoden voimassa.

Valiokunta sai kuulemisissa ja tämän lain käsittelyssä hyvän käsityksen mielenterveyden häiriöiden kentästä ja meidän hoitojärjestelmästä, siitä, mitenkä mielenterveyden häiriöitä hoidetaan ja miten niitä pitäisi hoitaa ja mikä on hoitotakuun rooli tässä järjestelmässä. Muun muassa sosiaalisen median algoritmien vaikutus nuorten, erityisesti tyttöjen, mielenterveyteen nostettiin asiantuntijakuulemisissa esille. Edustaja Pekonen täällä salis-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

sa kuvasi hyvin omassa puheenvuorossaan sitä, miten moninainen kenttä mielenterveyden häiriöt on lasten ja nuorten ja aikuisten elämässä.

Terapiatakuu koskee pientä osaa mielenterveyden häiriöiden hoidosta. Se on terveydenhuollon ammattilaisen toteaman hoidon tarpeen toteuttamista lyhytpsykoterapialla tai näillä määrämittaisilla psykososiaalisilla hoidoilla. Eli tässä käytännössä ensiksi tehdään hoidon tarpeen arvio, joka on eri kuin hoidon tarpeen arvio, joka tehdään, kun ihminen ottaa ensimmäisen kerran yhteyttä terveydenhuoltoon. Yleensä tässä ensin, kun ihminen on jo siellä hoidossa sen 14 päivän hoitotakuun aikana, lääkäri tai sairaanhoitaja tai muu terveydenhuollon ammattilainen toteaa tarpeen tälle psykososiaaliselle hoidolle tai lääkäri lyhytpsykoterapialle. Ja nyt tämä hoitotakuu takaa sen, että sitten terapiatakuun piirissä oleva henkilö saa tämän hoidon sen 28 vuorokauden sisällä. Aikaisemmin näin ei välttämättä ole tapahtunut. Tällä pyritään vaikuttamaan ja takaamaan tämä hoito. Terapiatakuu on käytännössä kiireetöntä hoitoa, ja siinä mielessä tämä 28 vuorokauden maksimiaika on kohtuullinen. Se varmasti järjestetään niin nopeasti kuin hyvinvointialue sen pystyy järjestämään ja oikeaan aikaan.

Sitten meillä on monia muita mielenterveyden hoitoon kohdennettuja toimenpiteitä, kuten täällä on tuotu esille. Perheet voivat vaatia sitä tukea. Voi olla, että kevyempi nettiterapia on oikea hoito, johon potilas pääsee tai jonka potilas voi aloittaa seuraavana päivänä jo, ja näitä ei ole otettu hoitotakuun piiriin. Myöskään terapiatakuulainsäädännössä ei määritellä, tapahtuuko terapiatakuun sisällä tapahtuva hoito netissä vai onko se paikan päällä. Eli tämänkin huolen voi jättää pois.

Yhteistoiminta-alueet määrittävät alueellaan hoidot, mitkä tähän terapiatakuuseen kuuluvat. Se varmasti tässä vaiheessa on järkevää, koska siitä menetelmästä on jo sovittu hyvinvointialueita koskevassa lainsäädännössä. Varmasti pitää seurata, miten tämä kenttä kehittyy, ja sitten tulevaisuudessa mahdollisesti keskittää toimia yhteen valtakunnalliseen osaamiskeskukseen.

Edustaja Kiuru toi toisessa puheenvuorossaan esille tämän heikennyksen käsitteen, mistä keskusteltiin valiokunnassa, ja STM:kin sitä kuvasi. Eli käytännössä tämä toteutuisi tilanteessa, missä potilas on ottanut yhteyttä terveydenhuoltoon, on saanut sinne yhteyden, hänet on ohjattu vaikka lääkärille, lääkäri on ohjannut hänet nettiterapiaan ja nettiterapian käydessä käy ilmi, että tilanne ei menekään parempaan tai että sen jälkeen, kun tilanne on ollut parempi, se huononee. Ja hän on sitten yhteydessä terveydenhuoltoon uudestaan, esimerkiksi tuttuun hoitajaan, joka on ensimmäisellä kerralla osallistunut potilaan hoitoon ja tietää sen. Tässä tilanteessa tämä tuttu hoitaja voi sanoa, että sinulle näyttää olevan paras hoitomuoto tämä psykososiaalinen hoito, joka kuuluu terapiatakuun piiriin. Tässä tilanteessa se sitten teoriassa kuuluisi aloittaa 14 vuorokauden kuluessa. Nämä tilanteethan ovat oikeasti oikeassa elämässä todella harvinaisia, ja näin sosiaali- ja terveysministeri myös vastineessaan asiasta lausui.

Mutta kaiken kaikkiaan tämä on erittäin hyvä uudistus, ei ole hopealuoti kaikkiin mielenterveyden häiriöihin, mutta osaltaan rajatussa tarkoituksessa parantaa meidän nuorten terapiaan pääsyä. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

20.24 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme erityisen tärkeää esitystä lasten ja nuorten terapiatukuuta koskevaksi lainsäädännöksi. Meillä on yhteiskunnassamme mielenterveyskriisi, ja se koskee aivan erityisesti lapsia, nuoria ja nuoria aikuisia.

Mielenterveysongelmat ovat räjähtäneet käsiin toki koko yhteiskunnassamme. Loppupeleissä terapiat ja lääkitykset ovat oireiden hoitoa. Ei ole olemassa yksiselitteistä vastausta sille, miksi juuri tällaisena aikana painimme juuri tämän ongelman kanssa.

Ehkä yhteiskuntamme on liian vaativa, kun työpaikkoja on vaikea saada, vaikka yhtäältä valittelemme työvoimapulaa. Toisaalta sosiaaliturvan varassakin eläminen on tehty liiankin helpoksi: katto pään päälle, ruoka ja muut perustarpeet turvataan kaikille. Elossa säilyminen ei ole entisaikojen kaltaista kamppailua. Siinä suhteessa asiat ovat edelleen Suomessa oikein hyvin.

Toisaalta loputtomien valintojen mahdollisuuksien maailma luo ahdistusta. Vaihtoehtoja on niin paljon, ettei tiedä, mihin tarttua. Vielä kun sosiaalinen media maalaa kauniita mutta epärealistisia kuvia hohdokkaasta glamour-elämästä tavallisen kahdeksasta neljään -työelämän ulkopuolella, alkaa tavallinen elämä näyttytyä masentavana. Nykypäivän lapsilla hetken rauhoittuminen kaikesta audiovisuaalisesta materiaalista on tylsää.

Tavallisen työelämän lisäksi kaikki muukin perinteinen on maalattu uudella tavalla ja kyseenalaistettu kaikkialla. Perheyhteisöt eivät läheskään aina kannattele nuorta. Uskonollisuus, josta ihmiset ovat kautta aikojen hakeneet turvaa, alkaa olla katoavaa kansanperinnettä. Eikä nykyään tunnuta tietävän edes, mitä sukupuolta ollaan tai mitä sukupuolella ylipäätään tarkoitetaan. En ihmettele, miksi moderni maailma näyttytyy nuorelle ahdistavana — niin se näyttytyy välillä omankin sukupolveni edustajalle.

Arvoisa puhemies! Vaikka mielenterveyskriisin syyt ovat moninaiset eivätkä korjaannu pelkällä rahalla ja terapialla, on terapiatukuuseen silti syytä panostaa osana kokonaisuutta. Meidän täytyy pyrkiä auttamaan heitä, jotka ovat jo sairastuneet tai sairastumassa. Mitä varhaisemmassa vaiheessa pääsemme puuttumaan sairauden etenemiseen, sen parempi. Oireiden hoito on suuremman yhteiskunnallisen muutoksen ohella tärkeää. Meillä ei ole inhimillisesti eikä edes kansantaloudellisesti varaa menettää yhtäkään nuorta.

Olen seurannut läheltä oman lapseni kamppailua mielenterveysongelmien kanssa. Itsetuhoisen ja harhaisen lapsen tukeminen aikuisuuden kynnyksellä on äitinä ja vanhempana sydämelle raskasta, mutta jokainen uusi päivä, kun näkee lapsensa menevän eteenpäin, on paras palkinto, minkä vanhempi voi saada. Perheen ulkopuolinen apu on tärkeää, ja voin sanoa olevani kiitollinen siitä.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on lainsäädännöllä turvata lasten ja nuorten yhdenvertainen pääsy perustasolla lyhytpsykoterapiaan tai muihin vaikuttaviin psykososiaalsiin hoitoihin. Esityksen tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöiden ehkäisyn ja hoidon sekä mielenterveyden tuen saatavuutta perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollon perustason palvelussa. Tahdon kiittää ministeri Juusoa ja koko hallitusta tästä tärkeästä uudistuksesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

20.28 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Tämä on todella tärkeä aihe, ja varmasti kaikki puolueet ja kaikki täällä haluavat, että lapset ja nuoret voisivat paremmin ja saisivat palveluita silloin, kun he niitä tarvitsevat. — Voimia myös edustajalle sinne teidän tilanteeseen.

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

Hallituksen esitys lasten ja nuorten terapiatkuuksi on siis tärkeä askel oikeaan suuntaan mielenterveyspalveluiden kehittämisessä. Tämä tavoite parantaa mielenterveyden varhaisen tuen ja hoidon saatavuutta perustason palveluissa on tärkeä, mutta valitettavasti tämä esitys ei kuitenkaan riittävästi vastaa palvelutarpeisiin ja siinä on merkittäviä haasteita. Esitys jää puutteelliseksi etenkin palveluiden yhdenvertaisuuden, vaikuttavuuden, menetelmien valinnan, organisoinnin ja riittävien resurssien osalta.

Haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että me tarvitsemme vahvan panoksen sinne koulun ja erikoissairaanhoidon väliin. Tarkoitin sitä, että nyt esimerkiksi siellä lastenpsykiatrian erikoissairaanhoidossa saatetaan hoitaa myös sellaisia lapsia ja nuoria, jotka eivät välttämättä tarvitsisi erikoissairaanhoidon tason palveluita, vaikka tarvitsevat kuitenkin apua. Mutta koska muuta ei ole esimerkiksi koulun kuraattorin palveluiden tai tapaamisten lisäksi, tai siinä välillä, niin silloin nämä lapset ohjautuvat sinne erityistason palveluihin. Tämä viesti tulee siis erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrialta.

Kuulin taannoin tarinan yhdeltä vanhemmalta, joka oli hakenut apua, kun nuori oli ahdistunut. Terveyskeskuksesta oli ohjattu koululääkärille, mutta koululääkärä ei syrjäseuduilla ihan joka päivä ole, ja aikoja on muutenkin vaikea saada. Jopa lakisääteisiä aikoja ohjataan hyvinvointialueelta niin, että niitä ei pidettäisi, niitä aikoja ei anneta. Mutta jos siis yksinhuoltaja valvoo nuoren kanssa yöt ja hakee itse nuorelle apua, kun on ensin lue-
nut kirjat ja oppaat eivätkä omat voimat tai osaaminen enää riitä auttamaan omaa lasta, niin sitä apua on todella saatava heti eikä missään nimessä saa ihmistä heittää luukulta toiselle.

Oikeastaan haluan vain sanoa, että olisi tämä terapiatkuulainsäädäntö millainen hyvänsä, niin me tarvitsemme yksinkertaisesti lisää ammattilaisia varhaiskasvatukseen, kouluihin, nuorisotyöhön, lapsi- ja perhepalveluihin, neuvolaan, lastensuojeluun ja ihan sinne perusterveydenhuollon terveyskeskuksiin tai lähiasemille tai miksi niitä ikinä kutsutaankin.

Ennaltaehkäisy on parasta hoitoa. Toisaalta usein työskentely mielen hyvin- tai pahoinvoinnin kanssa on elämänmittainen matka. Tärkeää olisi ennaltaehkäisyn lisäksi se, että jokainen apua tarvitseva saa sitä oikea-aikaisesti ja tarvetta vastaavasti osaavien ammattilaisten ohjauksessa. — Jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

20.31 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Mielenterveys on tärkeä voimavara, joka kannattelee meitä jokapäiväisessä elämässä. Jokainen meistä on varmasti kokenut haasteita ja raskaita elämäntilanteita, joissa henkinen jaksaminen on ollut koetuksella tai jaksaminen on saattanut hetkellisesti loppua kokonaan. Nuorten mielenterveysongelmista ja niiden kasvusta on puhuttu pitkään, mutta erityisesti koronavuosina ja niiden jälkeen. Kevään 2023 kouluterveyskyselyssä jopa 73 prosenttia nuoruusikäisistä tytöistä ja 33 prosenttia pojista raportoi vähintään yhtä mielenterveyden oiretta. Tunne-elämän häiriöt, käyttäytymisongelmat ja neuropsykiatriset häiriöt ovat myös yhä yleisempiä. Erityisesti lapsena kohdatut mielenterveyden haasteet ja ongelmat voivat pitkittyessään muuttua pahemmiksi. Näillä on pitkiä vaikutuksia lapsen nuoruuteen, opiskeluun ja myöhempään aikuisuuteen. On siis välttämätöntä varmistaa, että meidän lapset ja nuoret voivat hyvin ja saavat tarvittavaa apua nopeasti ja tehokkaasti. Lapset ja nuoret ovat meidän tulevaisuutemme perusta.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen voisi sanoa olevan historiallinen, sillä se on askel kohti paremmin saavutettavien mielenterveyspalveluiden järjestämistä. Käy-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

tännössä tämä tarkoittaa sitä, että alle 23-vuotiaat lapset ja nuoret voivat saada tarpeellisen lyhytpsykoterapian tai muun vaikuttavan psykososiaalisen tuen perusterveydenhuollossa 28 päivän kuluessa tarpeen toteamisesta. Tämä on merkittävä uudistus, sillä se takaa oikea-aikaisen hoidon ja vahvistaa lasten ja nuorten oikeutta tarvitsemiinsa palveluihin. Joskus riittää, että saa keskusteluapua muutamankin kerran, jolloin mahdolliset ongelmat voivat selvitä ilman pidempää tarvetta keskusteluavulle.

Tällä hetkellä tilanne on ollut se, että mielenterveyspalveluiden osalta perustason palveluihin pääsy on monilla alueilla hidasta eikä palvelujen saatavuus ole ollut välttämättä yhdenvertaista. Tämä johtaa oireiden vaikeutumiseen ja tarpeettomaan siirtymiseen erikoissairaanhoidon piiriin, mikä kuormittaa koko terveydenhuoltojärjestelmää ja lisää kustannuksia. Lasten ja nuorten terapiatakuun avulla voidaan vastata tähän huolestuttavaan kehitykseen, jotta apua ja tukea olisi saatavilla nopeasti. Varhainen puuttuminen ja vaikuttavat menetelmät, kuten lyhytpsykoterapia ja psykososiaalinen tuki, voivat ehkäistä ongelmien syvenemistä myöhäisemmässä vaiheessa. Tavoitteena on, että lapset ja nuoret saavat tukea lähellä arkeaan, esimerkiksi kouluterveydenhuollossa, opiskeluterveydenhuollossa tai perheneuvolassa. Apua olisi saatavilla siis laajasti.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin tärkeää, että me kaikki ymmärrämme, että terapiatakuu ei yksin riitä poistamaan kaikkia lasten ja nuorten elämässä olevia haasteita. Lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet liittyvät usein moneen eri tilanteeseen, joihin voivat vaikuttaa epävakaat perheolot, koulukiusaaminen tai esimerkiksi sairastumiset. Siksi terapiatakuun rinnalla tarvitaan laajasti moniammatillista yhteistyötä, sitä, että nuorten kanssa työskentelevät pystyvät herkällä korvalla kuuntelemaan, onko laajemmalle tuelle tarvetta. Lisäksi toivon, että jokaiselta lapselta ja nuorelta löytyisi kotoa turvalliset vanhemmat, jotka tukevat osaltaan nuoren kasvua ja mielenterveyttä. Vaikka mielenterveysongelmista puhutaan tänä päivänä enemmän, me tarvitsemme yhteiskunnallisesti muutakin kuin pelkkää puhetta, sitä, että aidosti välitämme kanssaihmisistä ja voimme tukea toisiamme silloin, kun sille on tarvetta.

Terapiatakuun lisäksi olisi tärkeää, että puutumme niihin juurisyihin, jotka aiheuttavat lapsille ja nuorille mielenterveysongelmia. Varmasti moni meistä vanhemmista on joutunut tilanteen eteen, jossa teini viettää salaa yöt puhelimella ja asiasta on joutunut käymään kotona tiukkaa vääntöä, milloin, missä ja mihin puhelinta käytetään. Voimme vain kuvitella, mitä se aiheuttaa keskittymiskyvylle ja nuoren jaksamiselle, kun ei nukuta tarpeeksi, vaan ollaan somessa yöt ja päivät. On todettu, että liiallinen älylaitteiden käyttö lapsilla ja nuorilla on yhteydessä moniin keskittymisen ja oppimisen ongelmiin, eikä silloin ole kyseessä mielenterveysongelma tai -häiriö, vaan silloin pitäisi laittaa rajat puhelimen käytölle. Tämä on näkynyt myös perusopetuksessa. Oppilaat käyttävät puhelimia oppituntien aikana eivätkä keskity olennaiseen eli opetukseen. On myös muistettava vaarat, joita lapset ja nuoret voivat kohdata kännyköiden kautta. Siksi peräänkuulutan tässä sitä, että meidän täytyy huomioida lapsen ja nuoren kasvu ympäristö ja rakentaa siitä rajoilla ja rakkaudella turvallinen paikka kasvaa. Kun ympäristö on kunnossa, voimme antaa monipuolisesti myös muuta tukea.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitettiin, että terapiatakuu on oikeansuuntaista ja tarpeellista kehitystä. Uudistukseen liittyvä rahoituksen lisäys hyvinvointialueille tukee sen toteutusta, mutta jatkossa on varmistettava, että resurssit ja menetelmät ovat riittävät vastaamaan lasten ja nuorten tarpeisiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää palvelujen saavutettavuuteen eri alueilla ja väestöryhmissä.

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

Tässä lopuksi haluan kiittää hallitusta ja ministeri Juusoa tästä tarpeellisesta esityksestä. Lasten ja nuorten terapiatakuu on meidän päättäjien lupaus siitä, että me otamme heidän mielenterveytensä ja hyvinvointinsa vakavasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

20.37 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Täytyy todeta, että täällä on ollut tänään tässä keskustelussa todella hyviä puheenvuoroja, ja minun mielestäni tämä on ollut myöskin tietyllä tavalla tämmöinen arvostava ja kunnioittava keskustelu tätä tosi tärkeää asiaa kohtaan. Minä jotenkin ajattelen, että me ei olla tästä asiasta eri mieltä, me kaikki halutaan parempia palveluita lasten ja nuorten mielenterveyden, koko meidän kansakunnan mielenterveyden, tilan parantamiseksi.

Mutta kun tuossa minun ekassa puheenvuorossani loppui aika kesken, niin minä haluan vielä tässä käydä läpi näitä meidän vastalauseen lausumaesityksiä. Haluan siis todeta, että emme esitä tämän lakiesityksen hylkäystä vaan olisimme toivoneet, että oltaisiin saatu yhdessä tästä vieläkin parempi, kun tähän jäivät nämä muutamat epäselvät kohdat.

Näin ollen yhtenä epäselvänä kohtana tässä — tai en tiedä, onko se epäselvä, aika selvä se on — on esimerkiksi nuoren ikä. Mutta kun tämä esitys takaa nämä terapiatakuun mukaiset palvelut alle 23-vuotiaille nuorille ja kuitenkin tuo nuorisolain ikäraja on 29 vuotta, niin olemme tässä meidän yhtenä lausumaehdotuksena ehdottaneet: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet laajentaa terapiatakuu nuorisolain ikärajan mukaisesti alle 29-vuotiaisiin nuoriin ja lapsiin.” Tälle varmasti löytyy hintalappu, joka ei ehkä ole ihan pieni, mutta tämä olisi minun mielestäni erittäin tärkeää selvittää, koska, niin kuin tässä keskustelussa olen käynyt ilmi, huoli on yhteinen ja nämä mielenterveyden ongelmat tulevat kalliiksi tälle yhteiskunnalle.

No, sen lisäksi me ollaan ehdotettu: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa riittävät ja oikea-aikaiset mielenterveyspalvelut myös terapiatakuun ulkopuolelle jääville lapsille ja alle 23-vuotiaille nuorille.” Kun nyt tuli tässä esityksen käsittelyn aikana kuitenkin esiin, että on riskejä siitä, että osa nuorista jää näiden palveluiden ulkopuolelle, niin tällä sitten myöskin nämä asiat selvitettäisiin.

Ja sitten minun mielestäni erittäin tärkeä asia, mihin täällä itse asiassa sekä edustaja Strandman että edustaja Aittakumpu ja ehkä muutkin kiinnittivät huomiota, liittyy tähän meidän koko väestöä koskevaan mielenterveyteen ja mielenterveystakuuseen, ja ollaan esitetty: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus säätää yhdenvertaisuuden edistämiseksi koko väestöä koskevan mielenterveystakuun, mikä tarkoittaa tarpeen mukaiseen hoitoon pääsyä kohtuullisessa ajassa.” Tässä edustaja Sillanpääkin puheenvuorossa taisi tulla maininta siitä, miten tämä koskettaa kuitenkin laajalti yhteiskuntaa ja perheitä, ei pelkästään nuoria.

Sitten me tarvitaan lisää tietenkin ammattilaisia ja osaajia tähän yhteiskuntaan tämän ison ongelman ratkaisemiseksi. Tämän takia me esitetään: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii riittävästä koulutuksesta ja osaamisen varmistamisesta terapiatakuun toteuttamiseksi.” Samalla sitten edellytetään, että hallitus kiirehtisi nyt sitten tätä todella tärkeää hallitusohjelmaan kirjatun psykoterapiakoulutuksen uudistamista kaksiportaiseksi ja ensimmäisen portaan osalta maksuttomaksi tekemistä. Nämä ovat tärkeitä, ja on hyvä, että ne ovat siellä hallitusohjelmassa, mutta toivotaan, että nämä saataisiin nopeasti eteenpäin, koska nämä ovat tosi tärkeitä asioita tässä ajassa.

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

Sitten, puhemies, meillä on suuri huoli siitä, että hallitus suunnittelee nytten 100 miljoonan euron leikkauksia sosiaalihuoltoon vuodesta 2026 alkaen. Tähän liittyy nyt todella iso pelko siitä, että tämä uhkaa vaarantaa lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja myöskin vaikuttaa näiden sosiaalihuollossa työskentelevien työntekijöiden mahdollisuuksiin tukea mielenterveyttä sekä laajemmin perheiden hyvinvointia. Nämä leikkaussuunnitelmat ovat mielestämme todella, todella järkyttäviä. Sen takia ollaan ehdotettu lausumaehdotukseksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus suojaa sosiaalihuollon rahoituksen säästöiltä lasten ja nuorten sekä perheiden riittävien palveluiden ja mielenterveyden terapiatakuun turvaamiseksi.”

Puhemies! Sitten ihan viimeisenä lausumaehdotuksena esitämme: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa lasten ja nuorten terapiatakuun toteutumista sekä kehittää kansallista ohjausrakennetta, mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyä ja mielenterveyden varhaisen tuen palveluja ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa terapiatakuun toteutumisesta selvityksen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 1.5.2026 mennessä.”

Nämä lausumaehdotukset esitettiin valiokunnan mietinnön käsittelyvaiheessa, ja näihin ei tukea tullut. Nämä ovat siis SDP:n ja vasemmistoliiton yhteiset lausumaehdotukset, ja kukaan muu ei näitä kannattanut. Pidän sitä erikoisena, kun täällä on kuitenkin erittäin tärkeitä asioita, joihin te olette hallitusohjelmassakin jo puuttuneet.

Mutta, puhemies, niin kuin todettua, tämä huoli on yhteinen. Kiitän tästä erittäin hyvästä ja rakentavasta keskustelusta, mikä täällä salissa on tänään ollut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

20.44 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvokas puhemies! Muutamia nostoja, mitä tuli tästä, kun kuuntelin muiden edustajien esityksiä.

Se minulla jäi vieläkin epäselväksi, onko oppositio tukemassa tätä lakiesitystä, terapiatakuuta, eli se ei nyt oikein minulle selvinnyt, mutta varmaan se selkiää tässä ennen pitkää. Ja ehkä semmoinen fakta, että hoidon tarve on aina suurempi kuin resurssit, ja se on ihan varma, että aina voidaan parantaa ja kehittää asioita, mutta saadaan ensin tämä laki valmiiksi. Eli tuo ennaltaehkäisy on varmastikin yksi parhaista hoitomuodoista myös mielen-terveysasioissa, ja monta, monta muuta rakenneasiaa pitää saada kuntoon, että ihmisillä on hyvä elää ja olla onnellisia.

Edellisen hallituksen edustajilla oli paljon esityksiä asian hoitamiseksi vielä paremmin. Olisi kannattanut käyttää näitä keinoja jo viime kaudella, niin olisimme jo todella pitkällä tässä asiassa, mutta harmittavaa, että jäivät teillä valitettavasti hoitamatta nämä kaikki hyvät esitykset viime kaudella, ette saaneet silloin esitystä voimaan. Laitetaan nyt tämä lakiesitys voimaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

20.45 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Valtola siteerasi samaa kohtaa kuin itsekkin aikaisemmin, ja joudun siihen vielä sen verran puuttumaan, kun pyysin vastauspuheenvuoroa. Eli käytännössä valiokunnan sivulla kuusi kakkoskappaleessa todella meidän molempien siteeraamalla tavalla viitataan hoitotakuun ja terapiatakuun hoitopääsyyn ja niistä johtuviin eroihin. Olemme saaneet niistä selvityksen, ja tässä todella todetaan, että

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

tällaisia tilanteita on, mutta käytännössä ne ovat harvinaisia. Näin ollen se, mitä puhemies-neuvostossa totesin aikoinaan tämän valiokunnan mietinnönkin pohjalta, on juuri näin.

Nyt menen kuitenkin muihin kohtiin. Lähdenkin liikkeelle näiden pykälien pohjalta siitä, että me keskusteltiin todella pitkästi myös siitä kentän kanssa — siis näissä kentän lausunnoissa korostui sellainen näkemys — että kun hyvinvointialue voi nyt valita, minkälaisista terapiatakuusta tehdään, käytännössä hyvinvointialue voi julistaa, että pelkästään lasten ja nuorten 1—6 kerran keskusteluapu on terapiatakuu. Kun täällä kerrottiin, miten terapiatakuulla saataisiin maailma kuntoon — äsken esimerkiksi Hänninen oletti, että tämä terapiatakuu nyt ratkaisee kaiken — niin valiokunnan kuulemisissa on siis selvinnyt, että lasten ja nuorten keskusteluapu voi olla kaikki.

Meidän kansalaisjärjestöthän luulivat, että nyt kaikki pääsevät terapiaan, mutta eihän tämä näin ole. Ja sen takia hoitotakuu jää voimaan, että näille alle 23-vuotiaille jää aivan varmasti joku takuu, joka johtaa sitten siihen, että pääsee hoitoon, ja tähän on juuri se kulma. Eli tässä siis sekä hoitotakuulla että terapiatakuulla saa hoitoja. Sen, mitä saat terapiatakuulla, saa päättää hyvinvointialue. Ja se hyvinvointialue voi määrätä sen listan niin pieneksi, että käytännössä, kun ihminen tarvitsee terapiatakuuta, hänet ohjataan terapiatakuuseen, mutta se lista niistä keinovalikoimista on sen verran hoikka, että se saattaa johtaa siihen, että tosiasiallinen mahdollisuus terapiatakuun toteutumiseen jää liian heikoksi. Ja kenttä sitten oli sitä mieltä, että sen varmistamiseksi, että on riittävä palveluvalikoima, pitäisi myös olla varmuus siitä, että on riittävä palveluvalikoima.

Me esitimme sitten, että tähän lakiin olisi kirjattu, että käytännössä hyvinvointialueiden on otettava 1 momentissa tarkoitettujen palveluiden toteuttamiseksi käyttöön alueen palvelutarvetta vastaavasti ja riittävästi sellaisia erilaisia menetelmiä, jotka kansallinen osaamiskeskus on todennut vaikuttaviksi ja laadukkaiksi. Ja vaikkei oltaisi laitettu kansallisesta osaamiskeskuksesta mitään, niin valiokunnassa ei hyväksytty 53 §:n lisäystä tämän äsken kuullun pykäläehdotuksen muodossa. Siis me ei haluttu varmistaa, että hyvinvointialueilla olisi velvollisuus antaa riittävä määrä näitä hoitoja. Ja sen takia terapiatakuu ei tule olemaan terapiatakuu ennen kuin niitä hoitoja myöskin saa niin, että se riittää siihen väestön palvelutarpeeseen. Tähän kiinnitettiin valiokunnan lausunnoissa aika paljon huomiota.

No, se, mihin myös kiinnitettiin huomiota, on sitten se, että itsessään näiden menetelmien, jotka ovat käytössä, pitäisi olla sellaisia, että ne ovat vaikuttavia ja ne ovat laadukkaita, ja niiden pitää olla jollakin tavalla kansallisesti ohjattuja. Ja tästä hallituksen esityksestä puuttuu täysin kansallinen ohjaus. Tässä sanotaan kyllä, että kansallisesti pitää ohjata, ja myös valiokunta korostaa sitä. Mutta tästä puuttuu se, miten tämä kansallisesti ohjataan. Ja tällaisia hoitomuotoja, joita terapiatakuu takaisi, ei olla nyt kansallisesti päätetty, mikä se lista on, enkä itsekään ajattele, että ne pitäisi tähän lakiin kirjoittaa, koska eihän meillä syöpähoitojenkaan valikoimia ole missään laissa.

Mutta meidän hankaluutena on se, että meillä ei ole niitä käytössä olevia keinoja kansallisesti määritetty. Meillä on kyllä syöpäkeskukset, meillä on monenlaiset keskukset, joiden kautta nämä on määritetty, mutta nyt tässä nimenomaan ei haluttu sitä, että nämä kansallisesti edes määritettäisiin, koska tämä 35 miljoonan euron raha ei tietenkään riittäisi siihen, jos tämä keinovalikoima tästä paljon laajenee. Tämän johdosta tästä puuttuu kansallinen osaamiskeskus, joku kansallinen järjestelmä siitä, että jollekin yliopistosairaalalle tulisi tämä koordinoitutehtävä. Tätä ehdotettiin HUSille, mutta myöskään ministeriössä ei nähty saadun selvityksen pohjalta, että tällaisesta ainakaan tässä kohtaa tulisi esitystä. Ja

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

nyt sitten hallituspuolueet hyväksyivät sen, että tällaista kansallista osaamiskeskusta ei tarvitsisi lainkaan tehdä.

Me esitimme, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kansallisesta osaamiskeskuksesta, jonka tehtävänä on arvioida 53 §:n 1 momentissa tarkoitettujen palveluiden toteuttamiseksi yhteistyöalueella käytettäviä menetelmiä sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Me esitimme myöskin, että valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin kansallisen osaamiskeskuksen ja alueellisten osaamiskeskusten toiminnasta ja tehtävistä ja nämä uudet momenttilisäykset tehtäisiin sinne 53 §:n loppuun. Mutta tälle ei tullut kannatusta, että me oltaisiin kansallisesti koordinoitu ne menetelmät, jotka olisivat vaikuttavimpia — siis myös kustannustehokkaasti vaikuttavimpia ja laadukkaimpia — ja nyt käy siis niin, että meillä ei olisi tätä.

Se, mitä hallitus tässä nyt esittää, on tällainen alueellinen osaamiskeskus, joka muodostettaisiin tämän yhteistyöalueiden nykyisen toimintamallin pohjalta. Eli järjestämislain 36 §:ssä jo nyt otetaan kantaa siihen, miten yhteistoiminta-alueilla eli YTA-alueilla ikään kuin sen yliopistosairaalan rinkiin kuuluvat muutkin hyvinvointialueet tekisivät yhdessä jo monenlaista yhteistä toimintaa, kun otetaan uusia hoitoja käyttöön ja perutaan vanhoja. Tässä säädettäisiin hyvinvointialueilla neljän vuoden välein yhteistoiminnasta sopimuksella. Tätä sopimusta on koordinoitu myös niin, että meillä on kansallinen asetus tästä, miten tätä 36 §:n sopimista tehtäisiin.

Nyt hallitus esitti siis, että alueelliset keskuksat muodostuisivat yhteistoimintasopimuksen 36 §:n 3 momentin 8 kohdan mukaisesti. Tätä kenttä aika vahvasti vastusti, koska he kokivat, että pelkästään se sopimus, joka tehdään hyvinvointialueiden valtuustossa, ei riitä siihen, että ne menetelmät aidosti tulevat. Muuten taas käy niin, että on pelkkää IPC:tä ja Cool Kidsiä tarjolla, koska näissä on meille eniten työntekijöitä. Tässä on ajatuksena, että toukokuussa meillä olisi 4 000 työntekijää toteuttamassa tätä. Ja tällä hetkellä meillä on iso, huutava pula tästä ammattiväestä. Sen takia on pelättävissä, että se lista on varsin kapea, varsinkin [Puhemies koputtaa] kun hyvinvointialueilla on taloudellisia paineita.

Esitimme tästä osaamiskeskuksesta vielä yhtä momenttilisäystä, ja sitäkin ei kannatettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

20.53 Janne Jukkola kok: Arvoisa puhemies! Nuorten mielenterveys on tällä hetkellä ennennäkemättömän paineen alla. Koronapandemian aiheuttama sosiaalinen eristäytyminen, epävarmuus tulevaisuudesta ja opiskeluarkeen kohdistuneet haasteet ovat jättäneet syviä jälkiä nuorten hyvinvointiin. Näitä haasteita ovat edelleen pahentaneet maailmanpoliittiset kriisit, kuten sodan ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat huolet, jotka tuovat turvattuutta jokapäiväiseen elämään. Yksi huoli on tulevaisuudesta, esimerkiksi ilmastonmuutos. Tämä on täysin ymmärrettävää, sillä kyseessä on valtava haaste, joka vaatii kyllä toimia. Samalla on meidän aikuisten ja päättäjien vastuulla, miten tästä aiheesta lapsille ja nuorille puhumme. Meidän on tärkeää olla rehellisiä mutta myös varmistaa, että emme luo liiallista pelkoa tai voimattomuuden tunnetta. Tämä meidän täytyy muistaa.

Samaan aikaan sosiaalisen median lisääntynyt rooli nuorten elämässä luo jatkuvaa vertailua, paineita ja epärealistisia odotuksia. Some on ympäristö, joka tarjoaa jatkuvan ärsyketulvan ja voi vahvistaa ulkopuolisuuden tunnetta ja vaikuttaa merkittävästi erityisesti

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

nuorten mielenterveyteen. Näiden tekijöiden yhteisvaikutus on johtanut siihen, että mielenterveyden häiriöt ovat yhä yleisempiä ja yhä useammat nuoret tarvitsevat apua ja tukea.

Tässä kontekstissa tänään käsiteltävä lakiesitys terapiatakuusta on elintärkeä askel, jolla vastataan osaltaan tähän kriisiin. Ehdotetut muutokset varmistavat, että lapset ja nuoret pääsevät yhdenvertaisesti ja nopeasti vaikuttaviin mielenterveyshoitoihin, kuten lyhytpsykoterapiaan tai psykososiaalisiin menetelmiin. Tarve tällaiselle hoidolle on suurempi kuin koskaan, ja tämän esityksen avulla voimme varmistaa, etteivät nuoret jää ilman apua silloin, kun sitä kipeimmin tarvitsevat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

20.56 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Valiokunnassa saimme tietää, kuten me kaikki täällä tiedämme, että hyvinvointialueet ovat hyvin erilaisia. Hyvinvointialueilla on varmasti jokaisella tahto hoitaa tämä terapiatakuu niin hyvin kuin mahdollista ja käyttää näyttöön perustuvia vaikuttavia, tehokkaita, kustannustehokkaita terapiakeinoja.

Terapiatakuu ja sen sisällä olevat hoitomuodot ovat tosiaan yksi pieni osa mielenterveyden häiriöiden hoitoja, siellä ovat sitten nettiterapia, perheterapiat, varhaisen tuen mallit neuvoloissa ja muissa. Tämän terapiatakuunkaan osalta ei ole mitään järkeä lakiin rajata palveluvalikoimaa. Meillä tällä hetkellä täältä hyvinvointialuealueista tulee se 36 §, joka velvoittaa yhteistoiminta-alueet tekemään sopimuksia, ja nyt tämäkin laki johtaa siihen, että hyvinvointialueet yhdessä yhteistoiminta-alueella katsovat omat resurssinsa, mitä hoitoja heidän on mahdollista tarjota, mitkä ovat tehokkaita, ja sen mukaan luovat sen rakenteen, mikä on terapiatakuun sisällä.

Meillä on valiokunnan mietinnössä lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa lasten ja nuorten terapiatakuun toteutumista” — eli seuraa tämän terapiatakuun toteutumista — ”sekä kehittää kansallista ohjausrakennetta,” — tässä tulee tämä kansallinen ohjausrakenne — ”mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyä ja mielenterveyden varhaisen tuen palveluja ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa terapiatakuun toteutumisesta selvityksen sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 1.5.2027 mennessä.”

Me hallituksessa haluamme, että terapiatakuu tulee voimaan 1.5. Itse en näe mitään järkeä, että me rupeaisimme nyt rakentamaan kansallista ohjausrakennetta tai osaamiskeskusta ja odottaisimme, että se olisi rakennettu, ja sitten vasta ottaisimme tämän terapiatakuun käyttöön.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

20.59 Lotta Hamari sd: Kiitos, arvoisa puhemies! En ole sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, joten minulla ei niitä lausuntoja nyt ole tässä, mutta luin Itlan lausunnosta kesäkuulta yhden tärkeän seikan, minkä haluan tässä sanasta sanaan lukea. ”Perheterapeuttien ja ennaltaehkäisevien interventioiden määrittely osaksi terapiatakuulainsäädäntöä mahdollistaisi yhteisöllisen työn näkökulman. Säätelyssä tulisi välttää turhaa lapsen tilanteen medikalisointia, jos lapsen tai nuoren oireilu johtuu hänen lähiyhteisössään, esimerkiksi perhe, koulu, ihmissuhteet, olevista vuorovaikutuksen vaikeuksista.”

Eilenkin kerroin täällä hoitotakuulainsäädännön kohdalla, miten kirja Vilja Eerikasta on järkyttänyt. Se on kammottava tositarina, ja jos tämän tarinan tuntee, niin ajatelkaa, miten

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

pieleen hänen kohdallaan menikään se, että lapsen oireiluun puututtiin yrittämällä hoitaa lasta. Lapsessa ei ollut mitään vikaa, yhdessäkään lapsessa ei ole mitään vikaa, mutta sannon näin, jotta ymmärretään, mitä tarkoitan. Lapsessa ei ollut vikaa vaan juuri lähiyhteisössä ja tässä tapauksessa kotona. Tämä on aivan kamala esimerkki, mutta se kuvaa sitä, mikä yksi riski tässä esityksessä on. Tässä esityksessä on siis nyt riski sille, että lainsäädäntö ajaa lapsen tai nuoren hoidetuksi kapeasti rajatuilla menetelmillä, vaikka ongelmat ovat muualla.

Eilen myös hoitotakuulainsäädännön käsittelyssä sanoin, että sosiaalihuollon ja terveydenhuollon integraatioon tulisi enemmän kiinnittää huomiota. Tämä integraatio ei voi kunolla toteutua — ja viittaa nyt tähän edelliseen puheenvuoroon ja olen täysin eri mieltä siitä — jos iso osa yhteistyöalueiden koordinoimasta työstä tapahtuu tällä hetkellä väliaikaisen hanketyön kautta. Esimerkiksi sosiaalialan osaamiskeskukset olisivat tärkeä osa menetelmien valinnassa, implementoinnin tukemisessa, ammattilaisten kouluttamisessa ja myös menetelmäosaamisen ylläpitämisessä. Nyt valitettavasti on todettava, että näiden osaamiskeskusten rahoituksen hallitus pudotti puoleen ensi vuodelle, eli miljoonan euron vähennys on tulossa vuodelle 25. On siis kovin ristiriitaista, että rakenteita järjestää tämä terapiatakuuasiasa käytännössä laadukkaasti, potilasturvallisesti ja kouluttaa ammattilaiset nyt heikennetään myös merkittävästi. Näitä pysyviä ja oikein resursoituja rakenteita menetelmien arviointiin ja osaamisen ylläpitoon ei tällä hetkellä ymmärtääkseni siis ole kattavasti olemassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén, olkaa hyvä. [Saara-Sofia Sirén: Ei olla vielä siinä asiakohdassa, nyt on terapiatakuu!] — Pahoittelut, minulla oli paneelissa seuraavan asiakohdan puhujalista. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

21.02 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Meinasin jo säikähtää, että enhän minä ole valiokunnan puheenjohtaja. [Eduskunnasta: Vielä!] — Näin.

Lasten ja nuorten terapiatakuu on hyvä alku sille, että keskitymme siihen, että meidän nuoret saavat apua nykypäivän haasteiden edessä. Se, mitä toivoisin jatkossa meiltä päättäjiltä, on ennaltaehkäiseviä toimia lasten ja nuorten mielenterveyden eteen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuli esille, että varsinkin kuvapohjainen some on erityisen haitallinen tytöille. Kuulimme myös, että some-alustojen algoritmit aiheuttavat suoranaisia epidemioita nuorten kesken. Kysynkin, kuinka pitkään me vanhemmat ja päättäjät aiomme sallia tämän. Asiantuntija lausui myös, että silloin, jos lapsen tai nuoren keskittymisongelmat johtuvat liiallisesta älylaitteiden käytöstä, se ei ole mielenterveyden häiriö vaan kasvuympäristöstä johtuva ongelma, joka voidaan hoitaa korjaamalla juurisyy. Näihin juurisyihin meidän täytyy alkaa puuttumaan enemmän ja paremmin.

Australiassa on tehty viime aikoina päätös, joka kieltää sosiaalisen median alle 16-vuotiailta. Haluaisimmeko me täällä Suomessakin pikkuhiljaa alkaa miettimään ja suunnittelemaan niitä toimia, joita meidän lapset ja nuoret oikeasti meiltä tarvitsevat? Olisiko meillä yhdessä rohkeutta tähän? Ja tämä kaikki lasten ja nuorten vuoksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

21.03 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Mielenterveys on osa jokapäiväistä hyvinvointiamme samalla tavalla kuin fyysinen toimintakykykin. Se vaikuttaa siihen, miten toimimme, tunnemme ja selviämme elämän haasteista. Silti mielenterveydestä puhuminen on usein vaikeaa. Vaikenemisen kulttuuri ympäröi edelleen aihetta, vaikka juuri avoimuus ja tuki ovat avaimia parempaan mielenterveyshyvinvointiin.

Mielenterveyspalveluiden tarve kasvaa jatkuvasti, ja voidaan puhua jopa kriisiytymisestä nuorten keskuudessa. Nykymaailma on monella tapaa kuormittava. Kiire, paineet ja arjen epävarmuudet ovat kasvaneet, eikä yksiselitteistä juurisyytä voida todeta. Myös lisääntyvä lapsiperheköyhyys lisää riskiä mielenterveyden haasteille, ja siksi toimeentulon leikkaukset ovat mielestäni hieman ristiriidassa terapiatakuun säätämisen kanssa.

Tässä keskustelussa nousikin jo hyvin esiin arkiympäristö. Näen myös, että ennaltaehkäisy lähtee turvallisesta arjesta, jossa on rutiinit: riittävä uni, ravinto, liikunta ja sosiaalinen ympäristö.

Arvoisa puhemies! Mielenterveyspalvelut eivät ole vain kriisitilanteita varten. Vaikkei edellä mainitsemani arkiympäristö toteutuisi, ennalta ehkäisevät toimet, kuten varhainen tuki koulussa, työpaikoilla ja terveydenhuollossa, voivat kuitenkin estää ongelmien kärjistymisen. Siksi on tärkeää, että esimerkiksi moniammatillinen yhteistyö oppilaitoksissa toteutuu. Yhteiskuntamme on investoitava enemmän matalan kynnyksen palveluihin.

Puhemies! Jonot terapiapalveluihin ovat pitkiä, resurssit osin riittämättömiä, ja moni jää yksin ongelmiansa kanssa. Tämä ei ole vain inhimillinen vaan myös yhteiskunnallinen ja taloudellinen ongelma, jolla on miljardien kustannukset.

Nykytilanne mielenterveyden haasteissa näkyy kuitenkin mielenterveyspalveluiden kasvavana tarpeena, ja siksi tämä hallituksen esitys terapiatakuusta lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten osalta on oikeansuuntainen vaikei yksistään riittävä.

Keskustelua kuunnellessa näen, että tahtotilamme on kuitenkin yhteinen: jokaisesta lapsesta ja nuoresta on pidettävä huoli. Kun tuemme mielenterveyttä ajoissa, vaikutukset heijastuvat työllisyyteen, koulutukseen ja terveydenhuollon kokonaiskustannuksiin. Jatkamme täällä pian keskustelua perusopetuksen oppimisen tuesta, joka myöskin on mielestäni yksi osa lasten oikea-aikaisen tuen järjestämistä, ja siksi pidän terapiatakuuta oikeansuuntaisena yksittäisenä toimenä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

21.06 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Olemme äärimmäisen vakavan asian äärelä, ja siinä mielessä on hyvä, että me tässä salissa jaamme kuitenkin sen ison kuvan yhdessä ja näemme ne toimet, mitä meidän pitää yhdessä nimenomaan eduskuntana tehdä lasten ja nuorten hyvinvoinnin eteen, aivan kristallinkirkkaina.

Se, että lasten ja nuorten terapiatakuuta on yritetty saada aikaiseksi jo puoli vuosikymmentä, olkoon erinomainen signaali tästä työn haasteesta, vaikeudesta ja toisaalta siitä, miten tärkeään asiaan hallitus on puuttunut. Terapiatakuu ei pelasta maailmaa, se ei pelasta edes Suomea, eikä se täällä ole kenenkään viesti ollutkaan, vaikka täällä välillä näin halutaan väärin ymmärtää, mutta onhan tämä suunta äärimmäisen tärkeä ja oikea.

Jos ei tehdä täydellistä, niin ei tehdä ollenkaan — tähän on perinteinen vanha ajattelumalli ja politiikan viivyttelytekniikka. Silloin ei tehdä mitään. Eli koetetaan nyt tässä tilanteessa keskittyä siihen, mihin pyritään, millä tavoin pystytään vaikuttamaan, ja ollaan valmiita kehittämään. Siinä mielessä haluan kiittää hallitusta ja valiokuntaa tästä kovasta

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

työstä, etenkin siis tähän maailmanaikaan äärimmäisen tärkeästä lasten ja nuorten terapiatakuun eteenpäinviemisestä. Ihan kuten valiokunnan lausumakin sanoo, tämä työ ei ole millään tavalla loppu. Se ei tule varmasti koskaan valmiiksi, niin ettei esitä tässä salissa sellaista argumenttia puolelta tai toiselta, että nyt kaikki ongelmat ratkeavat tai että näin olisi joku väittänyt.

Ehkä tähän loppuun haluan vielä vähän edustaja Sillanpään ajatuksista inspiroituneena todeta kuitenkin siitä ehkä kaikkein tärkeimmästä asiasta, kun puhutaan lasten ja nuorten hyvinvoinnista, eli siitä aikuisten roolista, aikuisten vastuusta olla läsnä ja kuunnella nuoria ihan siinä perusarjessa. Se on se kaiken lähtökohta. Ja täytyy sanoa, että me aikuiset emme kyllä sitä vastuuta saa väistellä hetkeäkään, koska sieltä se kaikki hyvinvointi loppupeleissä kumpuaa, välittävistä aikuisista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

21.08 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Meillä tuntuu olevan hyvin laajasti jaettu yhteinen huoli kasvavista mielenterveyden haasteista, mielenterveyden kriisistä, joka koskee ja koskettaa erityisesti lapsia ja nuoria. Tämä on yhteinen huoli, ja myös yhtenä ratkaisuna on jo pidempään esitetty terapiatakuuta Suomeen. Terapiatakuu on ollut tavoite, josta on myös ollut hyvin laajasti jaettu yhteinen näkemys. Muistelen, että edellisten eduskuntavaalien, eli 2019 vaalien, alla oikeastaan kaikista eduskuntapuolueista sitouduttiin terapiatakuun edistämiseen. Edustajat eri puolueista sitä kannattivat, mutta yrityksistä huolimatta viime kaudella terapiatakuuta ei kuitenkaan tuotu tänne saliin asti hallituksen esityksenä. Pariin otteeseen asiasta täällä toki äänestettiin, mutta asia ei viime kaudella edennyt. Nyt se asia etenee: lasten ja nuorten terapiatakuu toteutuu. Hallitus on lupauksensa ja ohjelmansa mukaisesti tuonut esityksen tänne eduskuntaan ja varannut sille myös tarvittavat rahat.

Juuri niin kuin edustaja Kaunisto mainitsi edellisessä puheenvuorossaan, en usko, että kenelläkään on ajatusta, että lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet tulisivat tällä esityksellä, terapiatakuulla, ratkaistuiksi, mutta on tärkeää, että me otamme askeleita siihen suuntaan, että lapset ja nuoret saisivat tarvitsemansa avun ja tuen silloin, kun tarve sille on, ja mahdollisimman nopeasti. Muitakin ratkaisuja ja keinoja tarvitaan, niitä myös etsitään, mutta tämä esitys on tärkeä. Olen erittäin iloinen, että terapiatakuu lapsille ja nuorille nyt vihdoin, vuosien odotukseen ja työn jälkeen, toteutuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

21.10 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Halusin vielä rauhoitella edustaja Hamaria siitä, että terapiatakuu ei rajaa nuorten palveluita pois. Käytännössä ainut raja, mikä siellä on, on se, että jos lääkäri tai terveydenhuollon muu ammattilainen toteaa tarpeen terapiatakuun piirissä oleviin palveluihin, lyhytpsykoterapiaan tai niihin psykososiaalisiin hoitoihin, niin näitä ei voi olla yhtä aikaa käytössä. Sehän nyt ei ole järkevääkään, eikä niissä yleensä jaksaa yhtä aikaa käydäkään, mutta samaan aikaan voi olla esimerkiksi sosiaalipuolelta perheinterventio käynnissä. Eli minkäänlaista rajausta tämä terapiatakuu ei tähän tuo.

Ja tosiaan, niin kuin lausumassakin totesimme, on tärkeää kehittää tätä kansallista ohjausrakennetta, mutta kun meillä ei tällä hetkellä ole semmoista olemassa ja hyvinvointi-

Punkt i protokollet PR 128/2024 rd

alueet huolehtivat meidän sosiaali- ja terveydenhuollosta, niin on täysin järkevää, että yhteistoiminta-alueella sovitaan se, miten toimintaa tehdään, ja katsotaan, miten tätä tarvitsee kehittää. Professori Samuli Saarni on kehittänyt Terapiat etulinjaan -toiminnan ja hankkeen kautta vie asioita eteenpäin, kouluttanut valtavat määrät näiden tekniikoiden osaamista. Tietysti tämänkin toiminnan jatkaminen on tärkeää, mutta mielestäni se nyt ei vielä ole siinä vaiheessa, että se voisi toimia tällaisen kansallisen osaamiskeskuksena tässä terapiatakuuasiassa.

Niin kuin aivan loistavasti edustaja Kaunisto täällä totesi, sanotaan, että täydellinen on hyvän vihollinen — vai miten se sanonta menee. Viedään tämä terapiatakuulainsäädäntö eteenpäin, kehitetään sitä eteenpäin. Tämä on tärkeä pieni kohta, joka korjaa tiettyjä ongelmia meidän lasten ja nuorten mielenterveyden hoidossa, mutta ei kaikkea. Työ mielenterveyden eteen jatkuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä. [Mikrofoni on kiinni] — Laitatteko mikrofonin päälle?

21.13 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies, kiitos huomautuksesta! Olisin vain lyhyesti halunnut vielä kysyä, kuka ne menetelmävalinnat tekee ja kuka kouluttaa. Tällainen jäi itselleni vielä tässä hieman epäselväksi, mutta ehkä voimme jatkaa keskustelua myös muu-
toin.

Toivomme totta kai kaikki, että tämä vie asioita eteenpäin ja nämä haasteet, mitä tässä esityksessä on, tulevat ratkaistuksi. Sosiaalialan osaamiskeskuksilla on paikkansa, ja toivon niille myöskin paremmin resurssia jatkossa hoitaa omaa tärkeää tehtäväänsä.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.